

Sažeti prikaz islamskog vjerovanja

Napisao uvaženi šejh
Muhammed b. Salih El-'Usejmin,
Allah da mu oprostí grijehe, njegovim roditeljima i svim muslimanima.

*

U ime Allaha Milostivog, Samilosnog.

Uvod

*

Najpotpunija hvala pripada Allahu, Njega hvalimo i veličamo, od Njega pomoć i oprost tražimo i Njemu se kajemo. Njemu se utječemo od zla nas samih i od zla naših djela. Koga On uputi, taj neće zalutati, a koga u zabludu odvede, njega niko uputiti ne može. Svjedočim da nema istinskog boga koji zaslužuje da se obožava osim Allaha Jedinog, Koji nema suparnika, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Poslanik, neka je salavat na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve koji ga slijede na putu istine.

Tevhid je najčasnija i najvrednija nauka. Njeno izučavanje najveća je obaveza, jer se putem nje spoznaje Allah, Njegova imena, svojstva i prava koja On ima kod Svojih robova. Pored toga, tevhid je ključ vrata koja vode ka Allahu, te temelj Njegovog vjerzakona.

Iz ovog razloga, poslanici su jednoglasno pozivali ka tevhidu. Allah Uzvišeni kaže: وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ "Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: "Nema istinskog boga osim Mene, zato Mene obožavajte!" [El-Enbija: 25].

Uzvišeni Allah za Sebe je posvjedočio jednoću, a to su, također, posvjedočili i meleki i učeni ljudi. Allah Uzvišeni kaže: شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَانِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ "Allah svjedoči da nema istinskog boga osim Njega - a i meleki i učeni - i da On postupa pravedno. - Nema istinskog boga osim Njega, Silnog i Mudrog!" [Alu Imran, 18].

S obzirom na ovaj visoki položaj koji posjeduje tevhid, obaveza je svakom muslimanu da vodi računa o njemu, da ga izučava, druge njemu podučava, o njemu da razmišlja i da čvrsto u to vjeruje, kako bi svoju vjeru izgradio na ispravnim temeljima, što će mu donijeti sreću u životu.

Allah je Zaštitnik i On daje uspjeh!

Autor

*

Vjera islam

Vjera islam: To je vjera s kojom je Allah poslao Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, i kojom je zapečatio sve vjere. On je tu vjeru usavršio za Svoje robove, upotpunio im Svoju blagodat i zadovoljan je da im on vjera bude. Ni od koga se druga vjera neće uvažiti. Uzvišeni je rekao: مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ؛ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا "Muhammed nije roditelj nijednom od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i posljednji vjerovjesnik - a Allah sve dobro zna." (El-Ahzab, 40).

I kaže Uzvišeni: الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا "Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera." [El-Maide: 3].

Kaže Uzvišeni: إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ "Allahu je prava vjera jedino - islam." [Alu Imran, 19].

Kaže Uzvišeni: وَمَنْ يَبْتَغِ الْإِسْلَامَ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ "A onaj koji želi neku drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena, i on će na onome svijetu nastradati." [Alu Imran: 85].

Uzvišeni Allah naredio je svim ljudima da vjeruju samo u Njega. Obraćajući se Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, On kaže: قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَأَمِنُوا بِاللَّهِ "O ljudi, ja sam svima vama Allahov Poslanik, Njegova vlast je na nebesima i na Zemlji; nema istinskog boga osim Njega, On život i smrt daje, i zato vjerujte u Allaha i Poslanika Njegova, vjerovjesnika, koji ne zna čitati i pisati, koji vjeruje u Allaha i riječi Njegove; njega slijedite - da biste na Pravome putu bili!" [El-E'araf, 158].

Bilježi imam Muslim od Ebu Hurejre, Allah bio zadovoljan njime, da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, koji god Jevrej ili hrišćanin čuje za mene, a zatim umre i ne povjeruje u ono s čime sam poslat, ući će u Vatru."

Vjerovanje u Allaha označava: vjerovanje u istinitost onoga što je dostavio, uz prihvatanje i pokoravanje, a ne samo puko vjerovanje. Zbog toga, Ebu Talib nije postao vjernik u Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, uprkos tome što je potvrdio ono što je Poslanik dostavio i tome što je posvjedočio da je islam jedna od najboljih vjera.

Islam sadrži sve koristi koje su sadržavale prethodne vjere, a razlikuje se od njih po tome što je prikladan za svako vrijeme, mjesto i narod. Svevišnji je rekao, obračavajući se Svome Poslaniku: {أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ} "A tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da potvrdi knjige prije nje objavljene i da nad njima bdi." [El-Maide, 48].

Kada ustvrdimo da je islam prikladan za svako vrijeme, mjesto i narod to podrazumjeva da pridržavanje za islamske propise nije u suprotnosti s interesima i koristima zajednice u bilo koje vrijeme i na bilo kojem mjestu. Naprotiv, pridržavanje za njih dovodi do sveopćeg prosperiteta. Međutim, to ne znači da je islam podložan promjenama u svakom vremenu, mjestu i zajednici onako kako to ljudi žele.

Islam je istinska vjera. Uzvišeni Allah obećao je da će pomoći i podržati svakoga onoga ko se istinski bude pridržavao propisa ove vjere. Uzvišeni je rekao: {هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ} "On je poslao Poslanika Svoga s uputom i pravom vjerom, da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar to mrzili mušrici." [Es-Saff: 9].

Kaže Uzvišeni: {وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفْنَا فِيهَا آلَ مُوسَىٰ ۖ وَلْيَحْذَرُوا إِلَى الدِّينِ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلْيَسْمَعُوا الْكَلِمَاتِ الَّتِي هِيَ لِلْمُؤْمِنِينَ} "Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno nasljednicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovom učvrstiti, onu s kojom je zadovoljan da bude njihova, i da će im sigurno strah sigurnošću zamijeniti: "Oni će samo Mene obožavati, i neće druge Meni u obožavanju pridruživati. A oni koji i poslije toga budu nezahvalni-oni su baš buntovnici." [En-Nur: 55].

Islamska vjera sadrži potpuna i savršena uvjerenja (akidu) i vjerozakon (šerijat):

1. Islam naređuje obožavanje samo Allaha Uzvišenog, a zabranjuje svaki vid mnogoboštva.
2. Islam naređuje iskrenost, a zabranjuje laž.
3. Naređuje pravdu, a zabranjuje nepravdu. Kada utvrdimo da islam propagira pravdu, to označava da se treba izjednačiti između identičnih stvari, te da se uspostavi razlika između različitih. Pravda nije apsolutna jednakost kao što neki ljudi tvrde: "Vjera islam je vjera jednakosti", jer jednakost između različitih stvari je nepravda koju islam ne podržava.
4. Naređuje ispunjavanje obaveza, a zabranjuje prevaru.
5. Naređuje pošten odnos, a zabranjuje varanje.
6. Naređuje dobročinstvo prema roditeljima, a zabranjuje neposlušnost prema njima.
7. Naređuje održavanje i čuvanje rodbinskih veza, a zabranjuje njihovo prekidanje.
8. Naređuje dobre komšijske odnose, a zabranjuje loš međukomšijski odnos.

Općenito, islam naređuje svaki vid lijepoga ponašanja, a zabranjuje svako zlo. Naređuje i podstiče na svako dobro djelo, a zabranjuje i osuđuje svako loše.

Uzvišeni Allah je rekao: {إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ} "Allah, zaista, naređuje pravdu, dobročinstvo i pomaganje bližnjih, a razvrat, sve što je odvratno i nasilje zabranjuje. On vas savjetuje da biste pouku primili." [En-Nahl: 90].

Ruknovi (temelji) islama

Ruknovi islama su njegovi temelji na kojima počiva. Ima ih pet: Oni su spomenuti u predaji koju prenosi Ibn Omer, Allah njime bio zadovoljan, da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Islam se temelji na petero: Na vjerovanju da je samo Allah istinski bog - a u drugom predanju stoji: na pet: svjedočenju da je samo Allah istinski Bog i da je Muhammed Njegov rob i poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, postu ramazana i hadždžu." Neki čovjek je rekao: 'hadžu i postu ramazana?' On reče: 'Ne, nego na postu ramazana i hadždžu.' Ovako sam čuo od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem."

1. Svjedočenje da je samo Allah istinski Bog i da je Muhammed Njegov rob i poslanik označava čvrsto uvjerenje izraženo i riječima. Dakle, ono je toliko čvrsto da ima status kao da se gleda i lično svjedoči. Ovo svjedočenje smatra se jednim temeljom, iako u sebi sadrži nekoliko segmenata:

Prvi je sadržan u tome da Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, dostavljač vjere od Allaha. Prema tome, svjedočenje da je on rob i poslanik ukazuje na upotpunjavanje svjedočenja da je Allah istinski Bog.

Drugi segment jeste da ova dva svjedočenja predstavljaju temelj za ispravnost i primanje djela. Djelo će biti ispravno i primljeno samo ako se učini iskreno u ime Allaha i u skladu sa poslaničkom praksom.

Iskrenim odnosom prema Allahu ostvaruje se svjedočenje da je On istinski Bog, a slijeđenjem poslaničke prakse, ostvaruje se svjedočenje da je Muhammed Njegov rob i poslanik.

Jedan od plodova ovoga svjedočenja jeste oslobađanje srca od robovanja stvorenjima i od slijeđenja nekoga mimo Poslanika.

2. Obavljanje namaza: To je robovanje Allahu putem klanjanja samo Njemu, potpuno, redovno i u skladu s onim što je propisano.

Neki od plodova namaza su: širokogrudnost, sreća, te zabrana i sprečavanje zla i razvrata.

3. Davanje zekata: Obožavanje Allaha tako što se obavezno izdvoji određeni dio imetka i dadne propisanim kategorijama.

Neki od plodova ovog ibadeta su: Čišćenje duše od škrtosti i ispunjavanje potreba muslimana.

4. Post ramazana: Obožavanje Allaha na način da se čovjek suzdržava od svega što kvari post u danima toga mjeseca.

Neki od plodova ovog ibadeta su: navikavanje duše na ostavljanje onoga što joj je drago, s ciljem postizanja Allahovog zadovoljstva.

5. Hadždž: Obožavanje Allaha na način da se posjeti Ka'ba radi ispunjavanja definisanih obreda.

Među njegovim plodovima su: odgajanje duše da ulaže financijski i fizički napor u poslušnosti Svemogućem. Uslijed toga, hodočašće je svojevrstni džihad na putu Allaha Uzvišenog.

Plodovi koji proističu iz ovih temelja, koje smo spomenuli, a i drugi koji nisu spomenuti, čine islamske sljedbenike čistim i iskrenim praktikantima istinske Allahove vjere i ljudima koji se prema drugima ophode iskreno i pravedno. Svi drugi vjerski propisi islama ispravni su samo ako su ispravni ovi temelji. Uslov uspjeha zajednice vezan je za ispravnost njene vjere, a onoliko koliko budu daleko od nje, toliko će i njihovo stanje biti neuspješno.

Ko se želi uvjeriti u ovo, neka pročita riječi Uzvišenog: {وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا وَهُمْ نَائِمُونَ أَوْ أَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يُلْعَبُونَ أَفَأَمِنُوا لَٰكِن كَذَّبُوا فَآخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا وَهُمْ نَائِمُونَ أَوْ أَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يُلْعَبُونَ أَفَأَمِنُوا لَٰكِن كَذَّبُوا فَآخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ} "A da su stanovnici naselja vjerovali i zabranjenog se čuvali, Mi bismo im blagoslove i s neba i iz zemlje slali, ali, oni su poricali, pa smo ih kažnjavali zbog onog što su činili. A zar su stanovnici naselja sigurni da ih Naša kazna neće snaći noću dok budu spavali? Ili, zar su stanovnici naselja sigurni da ih Naša kazna neće snaći danju dok se budu zabavljali? Zar oni misle da su sigurni od Allahovog lukavstva? Da su sigurni od Allahovog lukavstva misli samo narod gubitnički." [El-E'araf: 96-99]. Također, ko želi neka razmotri povijest prethodnih naroda. Povijest je pouka za one koji razumiju i za one čija srca nisu prekrivena velom.

*

Temelji islamskog vjerovanja

Islamska vjera: - kao što smo već objasnili - obuhvata vjerovanje i vjerozakon. Ukazali smo na neke od njenih zakona i spomenuli smo njene stubove koji se smatraju osnovom tih vjerozakona.

Što se tiče islamskog vjerovanja, ono se zasniva na sljedećim temeljima: vjera u Allaha, Njegove meleke, knjige, poslanike, Sudnji dan i sudbinu: dobro i zlo.

Na ove temelje ukazuju kur'ansko-hadiski tekstovi:

U Allahovoj Knjizi stoji: {لَيْسَ الْبِرُّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ} "Nije dobročinstvo u tome da okrećete lica svoja prema istoku i zapadu, nego je pravo dobročinstvo dobročinstvo onih koji vjeruju u Allaha, u ahiret, i u meleke, i u Knjige, i u vjerovjesnike..." (El-Bekare, 177). O odredbi i sudbini se navodi: {إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَّمَج بِالْبَصَرِ} "Mi, doista, sve s određenjem stvaramo i naređenje Naše samo je jedna riječ – sve bude u tren oka." [El-Kamer: 49-50].

Dokazi iz sunneta Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Kada je Džibril upitao o iman u (vjerovanju), Poslanik mu je odgovorio: "Iman je da vjeruješ u Allaha, u Njegove meleke, knjige, poslanike, u Sudnji dan i da je dobro i zlo određeno."

*

Vjerovanje u Allaha Uzvišenog

Vjerovanje u Allaha obuhvata četiri stvari:

Prva: Vjerovanje da Allah postoji

Na postojanje Allaha ukazuje neiskvarena ljudska priroda, razum, šerijatski tekstovi i osjetilni dokazi.

1. Neiskvarena priroda/fitra čovjeka: U svakom stvorenju je urođeno vjerovanje u Tvorca, i ovo je čovjekova neiskvarena priroda koja se mijenja samo pod utjecajem vanjskih faktora. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je u tom kontekstu rekao: „Svako dijete se rađa u pravoj vjeri, ali ga njegovi roditelji učine Jevrejom, hrišćaninom ili vatropoklonikom.“ (Buhari)

2. Razum: Sva stvorenja moraju imati nekoga ko ih je stvorio. Nemoguće je da nešto samo sebe stvori, niti da nastane slučajno, bez ikakvog povoda.

Niko ne može sam sebe da stvori, iz razloga što prije svoga postojanja nije bio ništa, pa kako onda da (se) stvori?!

Također, ništa ne može nastati slučajno, bez povoda, jer sve što nastane ima svoj uzrok i povod. Postojanje nečega što je savršeno, bez bilo kakvih mahana i nedostataka, sa

uzročno-posljedičnom vezom, ukazuje da je nemoguće da nešto nastane bez uzroka. Nešto što nastane slučajno nije savršeno u samom svom početku, pa kako onda da bude savršeno tokom svog opstanka i razvitka?!

Ako sve ovo imamo u vidu, onda moramo znati da postoji neko ko je sve to stvorio, a to je Allah, Gospodar svih svjetova.

Ovaj razumski argument, Uzvišeni Allah spominje u suri Tur, kada kaže: {أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ} "Da li su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?!" [Et-Tur, 35]. Dakle, nisu stvoreni bez Stvoritelja, niti su sami sebe stvorili, što ukazuje da je Allah jedini Stvoritelj. Kada je Džubejr b. Mu't'im u vrijeme dok je bio mnogobožac, čuo kako Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, uči ajete iz sure Tur: {أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيِّرُونَ} "Zar su oni ni iz čega stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?! Zar su oni nebesa i Zemlju stvorili?! Ne, nego oni neće da vjeruju. Zar je u njih blago Gospodara tvoga, ili, zar oni vladaju?!" [Et-Tur, 35-37].

Džubejr b. Mu't'im je kazao: „Skoro da mi je srce iskočilo i to je bio prvi put da mi se iman uvukao u srce.“ Navedimo primjer da bi nam ovo bilo jasnije: Kada bi ti neko pričao o velikom izgrađenom dvorcu, kojeg okružuju predivni vrtovi i rijeke, a u njegovom enterijeru je prekrasan namještaj, a on ti zatim kaže: "Ovaj dvorac sa svim svojim ljepotama stvorio je sam sebe ili nastao je sam od sebe, slučajno i iznenada." Ti mu, naravno, ne bi povjеровao. Zar onda da cijeli ovaj Svemir, Zemlja, nebesa i sve što se dešava na njemu može samo sebe stvoriti ili nastati slučajno bez Tvorca?!

3. Šerijatski dokazi koji ukazuju na postojanje Allaha: Sve nebeske knjige govore o tome i potvrđuju ovu činjenicu i svi propisi sadržani u tim knjigama ukazuju da ih je objavio Mudri i Sveznajući Gospodar koji zna šta odgovara stvorenjima. Također, sve pojave u Svemiru ukazuju na istinitost toga da su one stvorene od strane Moćnog Gospodara o čemu nas je On i obavijestio.

4. Osjetilni dokazi: Osjetilni dokazi nam na dva načina ukazuju na postojanje Allaha:

Prvi: Veoma često čujemo kako su nečije molbe uslišane, što jasno ukazuje na Allahovo postojanje. Allah Uzvišeni kaže: {وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلٍ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ} "I Nuhu se, kad u davno vrijeme zavapi, odazvasmo." [El-Enbija: 76]. Kaže Uzvišeni: "I kada ste od Gospodara svoga pomoć zatražili, On vam se odazvao". [El-Enfal: 9].

Bilježi Buhari od Enesa b. Malika, radijallahu 'anhu, da je kazao: „Dok je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, jednog petka na minberu držao huftu, došao je jedan beduin i rekao: 'Allahov Poslaniče, imetak nam propade, porodice su nam izgadnjele, pa zamoli Allaha za nas, da nam dadne kišu!' Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, podiže svoje ruke i najednom, uzdiže se oblak poput brda. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, nije ni sišao sa minbera, a ja sam primijetio kišu kako mu lije niz bradu.

Sljedeće džume dođe taj isti beduin, ili ipak neko drugi, te reče: 'Allahov Poslaniče, građevine se porušiše, a imetak potopi. Zamoli Allaha za nas!' Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, tada podiže ruke, te kaza: 'Allahu moj, oko nas kišu, a ne na nas!' I skoro da nije počeo ni pokazivati svojom rukom prema nebu, a oblak se povuče.“

Uslišavanje dovi je prisutno sve do današnjih dana, onima koji se iskreno obrate Allahu i ispune uvjete za njihovo ispunjenje.

Drugo: Nadnaravna djela koja su činili poslanici za koja su ljudi čuli ili su ih vidjeli, jasan su pokazatelj postojanja Allaha. Događaji i pojave koji su van ljudske kontrole (natprirodni) Allahovo su djelo koje on daje kako bi pomogao Svojim poslanicima i kako bi potvrdio njihovu istinitost.

Primjer tome je nadnaravno djelo Musaa, alejhisselam, kada mu je Uzvišeni Allah naredio da štapom udari po moru. To je Musa i učinio, pa se more razdvojilo i nastalo je dvanaest prolaza, pored kojih je voda bila poput brda. Govoreći o tome, Uzvišeni je kazao: {فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ} "I Mi objavismo Musau: Udari štapom svojim po moru! - i ono se rastavi i svaki bok njegov bijaše kao veliko brdo." [Eš-Šuara: 63].

Drugi primjer je Isa, alejhisselam. On je oživljavao mrtve Allahovom dozvolom i izvodio ih je iz kaburova. O tome Allah kaže: {وَأَحْيِي الْمَوْتَى بِإِذْنِ اللَّهِ} "i oživljavać ću mrtve dozvolom Allahovom;" [Alu Imran: 49]. {وَإِذْ نُخْرِجُ} "I kada si, voljom Mojom, mrtve dizao." [El-Ma'ide, 110].

Treći primjer jeste kada su mušrici tražili od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, neki znak, pa je on usmjerio ruku prema Mjesecu, a on se potom Allahovom voljom razdvojio na dva dijela, što su ljudi i posvjedočili. Allah Uzvišeni je u vezi sa tim rekao: {اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ} "Bliži se Čas i Mjesec se raspolutio! - a oni, uvijek kada vide čudo, okreću glave i govore: Čarolija neprestana!" [El-Kamer: 1-2].

Ovi osjetilni znakovi koje Allah Uzvišeni daje, podrška su i potpora Njegovim poslanicima i nedvosmisleno ukazuju na Njegovo postojanje.

Drugi dio kojeg sadrži vjerovanje u Allaha jeste vjerovanje u Njegov rububijet, što znači da je On jedini Gospodar, bez ikakvog partnera ili pomagača u tome.

Gospodar je onaj koji stvara, posjeduje i određuje. Nema Tvorca, Posjednika, niti nekoga ko određuje i upravlja mimo Njega. U tom kontekstu, On je kazao: {أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ} "Samo On stvara i upravlja." [El-Ea'raf: 54]. {ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ} "To vam je, eto, Allah, Gospodar vaš; sve je u posjedu Njegovom! A oni koje, pored Njega, molite ne posjeduju ništa, ni koliko je opna na hurminoj košpici." [Fatir: 13].

Niko ne negira Allahov rububijet, osim ako je ohol i ako sam ne vjeruje u ono što tvrdi. Primjer tome je faraon koji je rekao svome narodu: "Ja sam vaš najveći gospodar." [En-Nazi'at, 24]. Usto, rekao je i: "O velikaši, ja ne znam da vi imate drugog boga osim mene." [El-Kasas, 38]. Međutim, to je on govorio bez uvjerenja u to. Allah Uzvišeni je o tome kazao: "I oni ih, nepravedni i oholi, porekoše, ali su u sebi vjerovali da su istinita, pa pogledaj kako su skončali smutljivci." [En-Neml, 14]. Pored toga, Uzvišeni nam navodi da je Musa faraonu rekao: "Ti znaš da ovo nije dao niko drugi nego Gospodar nebesa i Zemlje, kao očigledna znamenja, i ja mislim da ćeš ti, o faraone, sigurno nastradati." [El-Isra, 102]. Imajući u vidu da su mušrici potvrđivali Allahov rububijet, a pored toga činili su širk u ibadetu, Allah Uzvišeni je rekao: {قُلْ لِمَنْ أَلَّ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ قُلْ مَنْ بِيَدِهِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَسْحَرُونَ} "Upitaj: 'Čija je Zemlja i sve ono što je na njoj, znate li?' 'Allahova!' - odgovoriće, a ti reci: 'Pa zašto onda ne dođete sebi?' Upitaj: 'Ko je Gospodar sedam nebesa i ko je Gospodar Arša veličanstvenog?' 'Allah!' - odgovoriće, a ti reci: 'Pa zašto se onda ne bojite?' Upitaj: 'U čijoj je ruci vlast nad svim, i ko uzima u zaštitu, i od koga niko ne može zaštićen biti, znate li?' 'Od Allaha!' - odgovoriće, a ti reci: 'Pa zašto onda dopuštate da budete zavedeni?'" [El-Mu'minun, 84-89].

Uzvišeni je također kazao: {وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ} "A ako ih upitaš ko je stvorio nebesa i Zemlju, oni će, sigurno, reći: 'Stvorio ih je Allah! - Da, Silni i Sveznajući.'" [Ez-Zuhruf: 9].

Uzvišeni je rekao: {وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَتَى يُفْكُونَ} "A ako ih zapitaš ko ih je stvorio, sigurno će reći: 'Allah!' Pa kuda se onda odmeću?!" [Ez-Zuhruf: 87].

Dakle, Allah ima sveobuhvatnu kontrolu nad kosmičkim i šerijatskim odredbama. On je upravitelj svemira, donosi odluke u skladu sa Svojom mudrošću i onako kako želi. Povrh toga, Vrhovni je Zakonodavac u pogledu obreda i propisa među ljudima, te sve to čini u skladu sa onim što odgovara Njegovoj mudrosti. Ko god uzme bilo koga drugog pored Allaha kao zakonodavca u obredima ili kao sudiju u odnosima među ljudima, takav je počinio širk i nije ostvario ispravno vjerovanje.

Treći dio kojeg sadrži vjerovanje u Allaha jeste vjerovanje da je On istinski Bog koji nema sudruga. „Ilah“ ili Bog je onaj kome stvorenja teže, obožavajući Ga, iz ljubavi i veličanja.

Allah Uzvišeni je rekao: "A vaš Bog - jedan je Bog! Nema istinskog boga osim Njega, Milostivog, Samilosnog!" [El-Bekare, 163]. {وَقَالَ تَعَالَى: إِيَّاهُ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَانِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ} [Al-Imran, 18]. "Allah svjedoči da nema istinskog boga osim Njega - a i meleki i učeni - i da On postupa pravedno. - Nema istinskog boga osim Njega, Silnog i Mudrog!" [Alu Imran, 18]. Svako božanstvo koje se mimo Allaha obožava je ništavno. Allah Uzvišeni veli: {ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ} [الحج: 62]. {الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ} "To je zato što je Allah - Istina, a oni koje oni, pored Allaha, mole - laž, i zato što je Allah Svevišnji i Veliki." [El-Hadždž, 62]. Nazivanje nekoga bogom, ne znači da se može i obožavati. O Latu, Uzzau i Menatu, Uzvišeni Allah kaže: {إِنَّ أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ} "To su samo imena koja ste im vi i preci vaši nadjenuli, Allah o njima nikakav dokaz nije poslao." [En-Nedžm, 23].

Osim toga, Uzvišeni nam je prenio da je Hud, alejhi selam, rekao svome narodu: {أَتَجَادِلُونَنِي فِي أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا} "Zar sa mnom da se prepirete o imenima nekakvim kojima ste ih vi i preci vaši nazvali, a kojima Allah nikakav dokaz nije objavio?" [El-Ea'raf: 71].

Zatim, Allah Uzvišeni navodi riječi Jusufa, alejhi selam, koje je kazao svome drugu u zatvoru: {يَا صَاحِبِي السِّجْنِ} "Da li su bolji raznorazni bogovi ili Allah, Jedini i Svemoćni? Oni koje mimo Njega, obožavate, samo su imena koja ste im nadjenuli vi i preci vaši - Allah o njima nikakva dokaza nije objavio." [Jusuf: 39-40].

Poslanici su svojim narodima govorili: {اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ} "Allahu ibadet činite, vi drugog Boga osim Njega nemate!" [El-Ea'raf: 59]. Ovu naredbu mušrici su odbili i pored Allaha su obožavali druga božanstva i od njih su tražili pomoć.

Allah Uzvišeni je ukazao na neispravnost ovog njihovog postupka tako što je naveo dva razumska dokaza:

Prvi: Sva druga božanstva koja se obožavaju nemaju niti jednu osobinu božanstvenosti. Ona su stvorena, ne mogu nikome koristiti, niti štetiti, niti mogu kome život dati i oduzeti ga. Nemaju nikakvog posjeda na nebesima, niti udjela u njima.

Uzvišeni je rekao: "Neki pored Njega božanstva prihvaćaju koja ništa ne stvaraju, a koja su sama stvorena, koja nisu u stanju od sebe neku štetu otkloniti ni sebi kakvu korist pribaviti i koja nemaju moći život oduzeti, život dati niti oživjeti." [El-Furkan, 3].

"Reci: 'Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate.' Oni ništa nemaju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima ni na Zemlji; oni u njima nemaju nikakvog udjela i On nema od njih nikakve pomoći. Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On dopusti." [Sebe': 22-23]. وقال تعالى: {إِشْرَکُونَ مَا لَا یَخْلُقُ شَیْئًا. [Sebe': 22-23]. وَأَهُمْ یُخْلَقُونَ وَلَا یَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنفُسُهُمْ یَنْصُرُونَ} [الأعراف: 191-192]. "Zar da Njemu smatraju ravnim one koji ne mogu ništa stvoriti, a sami su stvoreni, i koji im ne mogu pomoći niti mogu pomoći sebi?" [El-Ea'raf: 191-192].

Ako ova božanstva imaju spomenuta svojstva, onda je bezumno smatrati ih bogovima.

Drugi: Mušrici su smatrali da je Allah jedini Gospodar i Tvorac, u čijoj je Ruci sve, Onaj koji uzima u zaštitu, i od koga niko ne može zaštićen biti. Dakle, kao što su smatrali da jedini On stvara, tako isto su trebali da Njega jedinog obožavaju, jer jedno proizilazi iz drugog. كما قال تعالى: {يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا ۚ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ} [البقرة: 21-22]. O tome je Uzvišeni kazao: "O ljudi, obožavajte Gospodara svoga, koji je stvorio vas i one prije vas, da biste se kazne sačuvali; koji vam je Zemlju učinio posteljom, a nebo zdanjem; koji s neba spušta kišu i čini da s njom rastu plodovi, hrana za vas. Zato ne činite svjesno druge Allahu ravnim!" [El-Bekare: 21-22].

"A ako ih zapitaš ko ih je stvorio, sigurno će reći: Allah! Pa kuda se onda odmeću?" [Ez-Zuhuf: 87].

"Upitaj: 'Ko vas hrani s neba i iz zemlje, čije su djelo sluh i vid, ko stvara živo iz neživog, a pretvara živo u neživo, i ko upravlja svim?' - 'Allah!' - reći će oni - a ti reci: 'Pa zašto Ga se onda ne bojite?' To vam je Allah, Gospodar vaš istinski! Zar poslije istine ima išta osim zablude? Pa kuda se onda odmećete?" [Junus: 31-32].

Četvrti dio kojeg sadrži vjerovanje u Allaha jeste da On posjeduje najljepša imena i savršena svojstva.

Ovo podrazumijeva potvrđivanje i vjerovanje u sva Allahova imena i svojstva koja su spomenuta u kur'ansko-hadiskim tekstovima, onako kako to Njemu dolikuje, bez uplitanja u način i njihovu kakvoću i bez iskrivljavanja, te bez poređenja i negiranja. Allah Uzvišeni je kazao: "Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena - kako budu radili, onako će biti kažnjeni!" [El-E'araf: 180]. وقال تعالى: {وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ} [الروم: 27]. "Njemu pripada primjer najuzvišeniji i na nebesima i na Zemlji; On je Silni i Mudri." [Er-Rum: 27]. وقال تعالى: {لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ} [البصير: 11]. "Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi." [Eš-Šura, 11].

Po ovome pitanju zalutale su dvije skupine:

Prva: Muattile - oni koji negiraju Allahova svojstva. Oni su zanegirali Allahova svojstva i imena ili neka od njih, smatrajući da, ukoliko potvrdimo da ona postoje, to onda znači da Allaha poredimo sa Njegovim stvorenjima. Ovaj zaključak je ništavan iz više razloga:

Prvi: Iz ovakvog zaključka proizilazi mnogo toga što je neispravno, kao na primjer kontradiktornost u Allahovim riječima. Uzvišeni je spomenuo i potvrdio da posjeduje imena i svojstva, te napomenuo da Njemu niko i ništa nije slično. Pa, ukoliko kažemo da potvrđivanje tih svojstava znači poređenje Allaha sa stvorenjima, onda iz toga proizilazi da su Njegove riječi kontradiktorne i da su jedne drugima suprotstavljene.

Drugi: Posjedovanje zajedničkog imena ili svojstva, ne znači i sličnost među onima koji ih posjeduju. Na primjer: vidiš čovjeka koji posjeduje sluh i vid, i koji govori; ali to ne znači da su njegov sluh, vid i govor isti kao kod drugog čovjeka.

Ili, na primjer: vidimo životinje koje imaju ruke, noge i oči; ali to ne znači da su ovi dijelovi tijela isti kod svih životinja.

Dakle, ako ova razlika postoji među stvorenjima u pogledu imena i svojstava, onda je još preče da ona postoji između Stvoritelja i stvorenja.

Druga skupina: Mušebbihe - oni koji uspoređuju Allaha sa Njegovim stvorenjima: Oni smatraju da Allah ima svojstva i imena, no poredi Allaha sa stvorenjima, jer kako kažu, takvo značenje se razumije iz šerijatskih tekstova, imajući u vidu da se Allah obraća ljudima onako kako oni razumiju. Naravno, ovaj stav je ništavan, iz više razloga:

Prvi: Smatrati da je Allah sličan Svojim stvorenjima i porediti Ga sa njima je ništavan stav i on se može pobiti razumskim i šerijatskim dokazima. Prema tome, nemoguće je da se iz šerijatskih tekstova razumije nešto što je neispravno.

Drugi: Allah Uzvišeni se Svojim stvorenjima obraća riječima čija značenja oni razumiju, ali suštinu i kakvoću onoga što je vezano za Njegovo Biće i svojstva samo On poznaje i niko drugi.

Kada Allah kaže za Sebe da posjeduje sluh, onda mi znamo šta taj sluh znači. Dakle, on označava mogućnost slušanja glasova i zvukova, ali njegovu suštinu i kakvoću kada je u pitanju Allah ne poznajemo. Kakvoća sluha se razlikuje čak i kada su u pitanju stvorenja, tako da je ta razlika još veća kada je posrijedi odnos između Stvoritelja i stvorenja.

Kada Allah kaže za Sebe da se uzvisio iznad Arša, mi znamo šta to uzvisenje znači, međutim suštinu i kakvoću toga ne poznajemo kada govorimo o Allahu. Ovo uzdizanje se čak razlikuje i kod stvorenja, jer nije isto uzvisiti se (popeti se) na stolicu koja je čvrsto na tlu i na kamilu koja se brzo kreće. Dakle, ako ova razlika postoji među stvorenjima, onda je još preče da ona postoji između Stvoritelja i stvorenja.

Plodovi vjerovanja u Allaha Uzvišenog:

Prvi: Potvrda Allahove jednoće, iz čega proizilazi da se čovjek ne nada, niti da se boji, te niti da obožava bilo koga mimo Njega.

Drugi: Potpuna ljubav prema Allahu, kroz poznavanje značenja na koja ukazuju Njegova imena i svojstva.

Treći: Obožavanje Allaha kroz činjenje onoga što nam je naredio i ostavljanje onoga što nam je zabranio.

*

Vjerovanje u meleke

Meleci su bića koja pripadaju nevidljivom svijetu. Ona obožavaju Allaha i nemaju nikakvih osobina božanstvenosti. Uzvišeni ih je stvorio od svjetlosti i učinio ih Njemu potpuno pokornim, te im je dao snagu kako bi mogli izvršavati Njegove naredbe. Allah Uzvišeni je rekao: "A oni koji su kod Njega ne zaziru da Ga obožavaju, i ne zamaraju se, hvale Ga noću i danju, ne malaksavaju." [El-Enbija': 19-20].

Njihov broj zna samo Uzvišeni Allah. U dva Sahiha navodi se predaja od Enesa, radijallahu anhu, koja govori o mi'radžu, a u toj predaji stoji da u nebeskoj Ka'bi (el-bejtu-l-ma'mur) svakog dana klanja sedamdeset hiljada meleka koji, kada izađu, više se ne vraćaju.

Vjerovanje u meleke obuhvata četiri stvari:

Prva: Vjerovanje u njihovo postojanje.

Druga: Posebno vjerovanje u one meleke čija imena znamo, poput Džibrila i općenito vjerovanje u meleke čija imena ne znamo.

Treća: Vjerovanje u njihova svojstva koja su nam poznata, kao što je slučaj sa Džibrilom kojeg je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, vidio u njegovom pravom liku. Imao je šest stotina krila koja su prekrivala horizont.

Allahovom voljom melek se može pretvoriti u lik čovjeka. To se desilo Džibrilu kada ga je Uzvišeni Allah poslao Merjemi. On joj se prikazao u liku savršeno stvorena muškarca. Također, bio je u liku čovjeka kada je došao Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, dok je sjedio sa ashabima. Tada se pojavio u obliku čovjeka u izrazito bijeloj odjeći i jako crnom kosom, a na njemu se nisu vidjeli tragovi umora od putovanja, niti ga je iko od ashaba poznao. Sjeo je kod Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, naslonivši svoja koljena uz njegova i stavivši dlanove na svoja stegna, te ga je upitao o islamu, iman i ihsanu. Nekad poslije, kada je Džibril otišao, Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je kazao: „Ovo je Džibril. Došao je da vas poduči vašoj vjeri.“

Također, meleki koje je Uzvišeni Allah poslao Ibrahimu i Lutu, bili su u liku čovjeka.

Četvrta: Vjerovanje u njihova zaduženja koja smo spoznali. Oni rade po Allahovom naređenju kao što je veličanje Allaha, danonoćni ibadet bez imalo umora i dosade i tako dalje.

Neki od njih imaju svoja posebna zaduženja:

Džibril je zadužen za dostavljanje Objave poslanicima od Uzvišenog Allaha.

Mikail je zadužen za kišu i bilje.

Istrafil je zadužen da puhne u rog nakon čega će nastupiti Sudnji dan i nakon kojeg će Allah proživjeti stvorenja.

Meleku-l-mevt ili melek smrti je zadužen da uzima duše, nakon čega čovjek umire.

Malik, a to je melek koji je zadužen za čuvanje Džehennema.

Meleci koji su zaduženi za plod u stomaku, nakon što plod napuni četiri mjeseca. Tada Allah pošalje meleka kojem naredi da zapiše njegovu opskrbu, čas smrti, šta će raditi i da li će biti sretan ili ne.

Meleci koji su zaduženi da čuvaju i zapisuju čovjekova djela. Svaki čovjek ima dva meleka, jedan je na desnoj, a drugi na lijevoj strani.

Meleci zaduženi za čovjekov ispit u kaburu. Oni će ga pitati o Gospodaru, vjeri i Poslaniku.

Plodovi vjerovanja u meleke

Prvi: Spoznaja Allahove veličine, snage i moći, jer snaga i moć stvorenja proizilazi iz snage i moći Stvoritelja.

Drugi: Zahvala Allahu na pažnji koju ukazuje čovjeku tako što je odredio meleke koji ga prate i čuvaju, te njegova djela zapisuju.

Treći: Ljubav prema melecima zbog njihovog ibadeta Allahu.

Oni koji su u zabludi smatraju da meleci nisu bića koja imaju tijelo, nego da je to ustvari snaga dobra koja je skrivena u stvorenjima. Ovo se naravno suprotstavlja kur'ansko-hadiskim tekstovima i jednoglasnom stavu svih muslimana.

Allah Uzvišeni kaže: "Hvaljen neka je Allah, stvoritelj nebesa i Zemlje, koji meleke sa po dva, tri i četiri krila čini izaslanicima. On onome što stvara dodaje što hoće, On, uistinu, sve može." [Fatir: 1].

"A da si samo vidio kad su meleci nevjernicima duše uzimali i po licima ih njihovim i straga udarali. Iskusište patnju u ognju. To je za ono što ste rukama svojim pripremili, jer Allah nije nepravedan robovima Svojim!" [El-Enfal: 50-51].

"A da ti je vidjeti nevjernike u smrtnim mukama, kada meleci budu ispružili ruke svoje prema njima: Spasite se ako možete!" [El-En'am: 93].

"I kad iz srca njihovih nestane straha, oni će upitati: 'Šta je to rekao Gospodar vaš?' - 'Istinu' - odgovoriće, 'On je uzvišen i velik.'" [Sebe': 23].

"I meleci će im ulaziti na svaka vrata: 'Mir neka je vama, zato što ste trpjeli', a divno li je najljepše prebivalište!" [Er-R'ad: 23-24].

Buhari bilježi od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kazao: "Kad Allah zavoli nekog čovjeka, pozove Džibrila: 'Allah voli toga i toga, pa ga i ti voli!' Onda ga i Džibril zavoli, te Džibril razglasi među stanovnicima nebesa: 'Allah voli toga i toga, pa ga i vi volite!' Potom ga zavole i stanovnici nebesa, a zatim mu se učini kabul kod ljudi na Zemlji (tj. ostaje u lijepoj uspomeni)."

Također, Ebu Hurejre prenosi da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kazao: "Kad bude petak, na svim džamijskim vratima budu meleci i zapisuju prvog, pa dalje po redu, a kad imam sjedne, oni zatvore spise i dođu da slušaju zikir (hutbu)."

Ovi tekstovi jasno ukazuju da meleci imaju tijela i da nije riječ samo o snagama dobra, kao što to tvrde zabludjele skupine. Muslimani su složni na ovome uslijed spomenutih tekstova.

*

Vjerovanje u Knjige

Knjige ili el-kutub je množina od riječi kitab ili knjiga, a to u arapskom jeziku označava nešto što je napisano.

Ovdje se misli na knjige koje je Allah objavio poslanicima, kao milost i uputstvo stvorenjima, kako bi ostvarili sreću na ovome i na budućem svijetu.

Vjerovanje u Knjige obuhvata četvero:

Prvo: Vjerovanje da ih je Allah objavio u pravom smislu te riječi.

Drugo: Posebno vjerovanje u Knjige čija imena znamo, poput Kur'ana koji je objavljen Muhammedu, sallallahu 'alejhi ve sellem, Tevrata koji je objavljen Musau, alejhi selam, Indžila objavljenog Isau, alejhisselam, Zebura kojeg je Allah objavio Davudu, alejhi selam, i općenito vjerovanje u Knjige čija imena ne znamo.

Treće: Vjerovanje u ono što je u njima kazano, ako se potvrdi ispravnost toga, poput vjerovanja u sve ono što je kazano u Kur'anu, kao i vjerovanja u ono što nije iskričljeno od prijašnjih knjiga.

Četvrto: Postupanje po onome što je u njima kazano, ako nije derogirano, te prihvatanje i zadovoljstvo onim što je u njima spomenuto, bez obzira da li razumjeli mudrost toga ili ne. Pored toga, obaveza nam je da vjerujemo da su sve prijašnje Knjige derogirane Kur'anom. قال الله تعالى: ﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ﴾. Allah Uzvišeni kaže: "A tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da potvrdi Knjige prije nje objavljene i da nad njima bdi." [El-Ma'ide: 48]. To jeste, da im bude sudija.

Dakle, nije dozvoljeno primjenjivati propise iz prijašnjih Knjiga osim ukoliko je neki od njih potvrđen Kur'anom.

Plodovi vjerovanja u knjige koje je Allah objavio:

Prvi: Spoznaja Allahove pažnje prema Svojim robovima tako što im je poslao Knjige koje će ih voditi kroz život.

Drugi: Spoznaja Allahove mudrosti u propisivanju, a to vidimo u tome što je svakom narodu objavljivao ono što mu odgovara u datom trenutku. قال الله تعالى: ﴿لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شُرْعَةً وَمِنْهَاجًا﴾ [المائدة: 48]. Allah Uzvišeni kaže: "Svima vama smo zakon i pravac propisali." [El-Ma'ide: 48].

Treći: Zahvala na Allahovoj blagodati.

*

Vjerovanje u poslanike

„Rusul“ ili Poslanici su množina od riječi resul ili poslanik, a označava osobu koja je poslata da dostavi nešto.

Poslanici su osobe kojima je Allah dostavio poslanicu i naredio im da je prenose.

Prvi poslanik je Nuh, alejhi selam, a zadnji je Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Uzvišeni Allah kaže: "Mi objavljujemo tebi kao što smo objavljivali Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega." [En-Nisa: 163].

Bilježi Buhari od Enesa bin Malika, radijallahu anhu, hadis o šef'atu, u kojem između ostalog stoji: "Ljudi će doći Ademu kako bi se za njih zagovarao, pa će on kazati: 'Idite Nuhu, on je prvi poslanik kojeg je Allah poslao.'"

Allah Uzvišeni je o Muhammedu, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: {مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ} [الأحزاب: 60]. "Muhammed nije roditelj nijednom od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i posljednji vjerovjesnik." [El-Ahzab: 40].

Nije bilo naroda, a da mu Allah nije poslao poslanika sa vjerozakonom koji je bio specifičan za njega ili pak vjerovjesnika koji je imao za cilj da obnovi prethodni vjer zakon. Allah Uzvišeni kaže: {وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ} [النحل: 36]. "Mi smo svakom narodu poslanika poslali: 'Allaha obožavajte, a taguta se klonite!'" [En-Nahl: 36].

"A nije bilo naroda kome nije došao onaj koji ga je opominjao." [Fatir: 24].

"Mi smo objavili Tevrat, u kome je uputstvo i svjetlo. Po njemu su Jevrejima sudili vjerovjesnici, koji su bili Allahu poslušni i čestiti ljudi." [El-Ma'ide: 44].

Poslanici su samo obični ljudi koji nemaju nikakvih božanskih osobina. Govoreći o najboljem i najvrednijem poslaniku, Muhammedu, sallallahu 'alejhi ve sellem, Uzvišeni je kazao: {قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَاسْتَكْتَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ} [الأعراف: 188]. "Reci: 'Ja ne mogu ni samome sebi neku korist pribaviti, ni od sebe kakvu štetu otkloniti; biva onako kako Allah hoće. A da znam pronicati u tajne, stekao bih mnoga dobra, i svaka šteta bi bila daleko od mene; ja samo donosim opomene i radosne vijesti ljudima koji vjeruju.'" [El-E'araf: 188].

"Reci: 'Ja nisam u stanju da od vas kakvu štetu otklonim niti da nekom od vas kakvu korist pribavim.'
Reci: 'Mene niko od Allahove kazne ne može u zaštitu uzeti; samo u Njega ja mogu utočište naći.'" [El-Džinn: 21-22].

Oni imaju ljudska obilježja i osobine. Dešava im se sve ono što se dešava običnim ljudima kao što su: bolesti, smrt, potreba za hranom, pićem i tako dalje. Allah Uzvišeni u Kur'anu navodi riječi Ibrahima koji je, opisujući svoga Gospodara, govorio: {الشعراء: 79-81} [الشعراء: 79-81]. "i koji me hrani i poji, i koji me, kad se razbolim, liječi, i koji će mi život oduzeti, i koji će me poslije oživjeti." [Eš-Šu'ara: 79-81].

Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je kazao: „Ja sam čovjek poput vas, zaboravljam, kao što i vi zaboravljate, pa kad zaboravim, vi me podsjetite.“

Allah Uzvišeni navodi da su poslanici robovi Njegovi i opisuje ih svojstvom robovanja kada ih želi pohvaliti: O Nuhu, Uzvišeni je rekao: "On je, doista, bio rob zahvalni." [El-Isra': 3]. O Poslaniku Muhammedu, sallallahu 'alejhi ve sellem, kaže: "Neka je uzvišen Onaj koji robu Svome objavljuje Kur'an da bi svjetovima bio opomena." [El-Furkan: 1].

Govoreći o Ibrahimu, Ishaku i Jakubu, alejhimus-selam, Allah Milostivi je kazao: "I sjeti se robova Naših Ibrahima i Ishaka i Ja'kuba, sve u vjeri čvrstih i dalekovidnih. Mi ih posebno obdarismo vrlinom jednom: da im je uvijek bio na umu onaj svijet; i oni su, zaista, za Nas od onih odabranih dobrih ljudi." [Sad: 45-47].

O Isau, alejhi selam, kaže: "On je bio samo rob koga smo Mi poslanstvom nagradili i primjerom za pouku sinovima Israilovim učinili." [Ez-Zuhruf: 59].

Vjerovanje u poslanike obuhvata četiri segmenta:

Prvi: Vjerovanje da je njihova poslanica od Allaha i da je istinita. Ko ne vjeruje u samo jednog poslanika, ima status kao da ne vjeruje ni u jednog od njih. Uzvišeni je u tom kontekstu rekao: "I Nuhov narod je smatrao lažnim poslanike." [Eš-Šu'ara: 105]. Allah ih naziva poricateljima svih poslanika, iako u to vrijeme nije bilo drugog poslanika mimo Nuha. Hrišćani koji poriču Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, i ne slijede ga, imaju status kao da poriču i Isaa alejhi selam, i ne slijede ga, a posebno ako imamo u vidu da im je Isa najavio dolazak Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, koji ima za cilj da ih izvede na Pravi put.

Drugi: Posebno vjerovanje u poslanike čija imena znamo, poput Muhammeda, Ibrahima, Musaa, Isaa, i Nuha. Ovi poslanici se smatraju najodabranijim poslanicima, a Uzvišeni ih spominje na dva mjesta u

Kur'anu. Prvo je u suri El-Ahzab: وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا. [الأحزاب: 7] "Mi smo od vjerovjesnika zavjet njihov uzeli, i od tebe, i od Nuha, i od Ibrahima, i od Musaa, i od Isaa, sina Merjemina smo čvrst zavjet uzeli." [El-Azhab: 7]. وَقَوْلِهِ: إِنْ شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا. [El-Azhab: 7]. وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ 13: [الشورى: 13]. a drugo u suri Eš-Šura: "On vam propisuje u vjeri isto ono što je naredio Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: 'Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!' Teško je višebošcima ono u što ih pozivaš. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati." [Eš-Šura: 13].

Što se tiče onih poslanika čija imena ne znamo, u njih vjerujemo općenito. Uzvišeni je rekao: وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا: [غافر: 78]. وَمَنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ أَمْ تَقْصُصُ عَلَيْكَ [غافر: 78]. "I prije tebe smo poslanike slali, o nekima od njih smo ti kazivali, a o nekima ti nismo kazivali." [El-Mu'min: 78].

Treći: Vjerovanje u ispravne predaje koje su nam od njih prenesene.

Četvrti: Rad po vjerazakonu poslanika koji nam je poslat, a to je Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem. On je poslat svim ljudima. Uzvišeni Allah je kazao: فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ. [حرَجًا مِمَّا قُضِيَتْ وَيَسْلَمُوا تَسْلِيمًا] [النساء: 65]. "I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore." [En-Nisa': 65].

Plodovi vjerovanja u poslanike

Prvi: Spoznaja Allahove milosti i pažnje prema ljudima, a to se vidi iz činjenice da je poslao poslanike kako bi ih uputili na Pravi put, te im pojasnili način robovanja Allahu. Važnost ovoga posebno dolazi do izražaja kada znamo da razum sam po sebi, bez Objave, ne može da spozna ovo.

Drugi: Zahvalnost Allahu Uzvišenom na ovoj velikoj blagodati koju nam je ukazao.

Treći: Ljubav prema poslanicima i iznošenje pohvale njima onako kako to dolikuje. Dakle, moramo ih voljeti i cijeniti, jer oni su od Allaha dostavili poslanicu, obožavali Ga i druge na to podsticali.

Inadžije negiraju poslanike jer smatraju da oni ne mogu biti poslani iz ljudske rase. Uzvišeni je obesnažio ovu njihovu tvrdnju kazavši: وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا فَلَوْلَا كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ. [إِيمَانُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا] [الإسراء: 94-95]. "A ljude je, kad im je dolazila objava, odvrćalo od vjerovanja samo to što su govorili: 'Zar je Allah kao poslanika čovjeka poslao?' Reci: 'Kad bi na Zemlji meleki smireno hodili, Mi bismo im s neba meleka za poslanika poslali.'" [El-Isra': 94-95].

Allah opovrgava njihov stav jer je jasno da ljudima poslanici moraju biti ljudi. Da su na Zemlji meleki, Allah bi im kao poslanika poslao meleka koji bi bio poput njih. Prenoseći riječi onih koji su zanegirali poslanike, Allah Uzvišeni navodi da su govorili: إِنَّ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ: [إبراهيم: 10-11]. "Vi ste ljudi kao i mi; hoćete da nas odvratite od onih koje su preci naši obožavali - pa, donesite nam čudo vidljivo!" 'Mi jesmo ljudi kao i vi' - govorili su im poslanici njihovi - 'ali, Allah daje poslanstvo samo onim robovima Svojim kojima On hoće; mi vam ne možemo donijeti čudo bez Allahove volje.'" [Ibrahim: 10-11].

*

Vjerovanje u Sudnji dan

Sudnji dan je dan kada će ljudi biti proživljeni, polagati račun i biti nagrađeni ili kažnjeni.

Nazvan je el-jevmu-l-ahir/zadnji dan, jer nema dana nakon njega. Džennetlije će se nastaniti u Džennetu, a džehennemlije u Vatri.

Vjerovanje u Sudnji dan obuhvata troje:

Prvo: Vjerovanje u proživljenje, tj. dan kada će mrtvi biti proživljeni nakon što se u rog po drugi put puhne. Tada će ljudi ustati i krenuti ka svome Gospodaru, goli i neobrezani. Allah Uzvišeni veli: كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ. [وَعَدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ] [الأنبياء: 104]. "Onako kako smo vas prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo vas ponovo iz ničega stvoriti, -to je obećanje naše, Mi smo doista kadri to učiniti." [El-Enbija': 104].

Proživljenje je istina čiju ispravnost potvrđuju Kur'an, hadis i jednoglasan stav islamskih učenjaka.

Allah Uzvišeni kaže: "Vi ćete, poslije toga, pomrijeti, zatim ćete, na onome svijetu, oživljeni biti." [El-Mu'minun: 15-16].

Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kaže: "Na Sudnjem danu ljudi će biti proživljeni goli i neobrezani." (Buhari i Muslim)

Muslimani su složni da će Sudnji dan nastupiti i Allahova mudrost je u tome da se on desi, kako bi nagradio i kaznio stvorenja, shodno njihovoj (ne) pokornosti poslanicima koji su im slati. Allah je kazao: [أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ] [المؤمنون: 115]. "Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili i da Nam se nećete povratiti?" [El-Mu'minun: 115]. Obraćajući se Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, Allah

kaže: {85: القصص: 85}. "Onaj koji ti objavljuje Kur'an sigurno će te vratiti na onaj svijet." [El-Kasas: 85].

Drugo: Vjerovanje u polaganje računa, nagradu i kaznu. Čovjek će polagati račun za svoja djela i biće nagrađen ili kažnjen shodno njima. Na ovu činjenicu ukazuju Kur'an, sunnet i jednoglasan stav muslimana.

Allah Uzvišeni kaže: "Nama će se oni zaista vratiti i pred Nama će, doista, račun polagati!" [El-Gašije: 25-26]. 160: {الأنعام: 160} "Ko uradi dobro djelo, biće deseterostruko nagrađen, a ko uradi hrđavo djelo, biće samo prema zasluži kažnjen, i neće im se učiniti nepravda." [El-En'am: 160]. وقال تعالى: {وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ حَرْدَلٍ}. "Mi ćemo na Sudnjem danu ispravne terazije postaviti, pa se nikome krivo neće učiniti; ako nešto bude teško koliko zrno gorušice, Mi ćemo za to kazniti ili nagraditi. A dosta je to što ćemo Mi račune ispitivati." [El-Enbija: 47].

Ibn Omer, radijallahu 'anhuma, prenosi da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem rekao: "Allah će se približiti vjerniku, staviti na njega svoj zastor, pokriti ga i pitati: 'Znaš li taj grijeh, a znaš li taj grijeh?' 'Da, Allahu moj' - kazat će on. I tako, kada mu prizna sve svoje grijeha i pomisli u sebi da je upropašten, Allah će mu reći: 'Sakrio sam ti ih još na dunjalučkom životu, a danas ti ih još i opraštam', te će mu se potom dati knjiga njegovih dobrih djela. Što se tiče nevjernika i licemjera, pred svima će se viknuti: 'To su oni što su lagali na svoga Gospodara. Neka je Allahovo prokletstvo na nasilnike!'" Ovaj hadis su zabilježili Buhari i Muslim.

U drugom hadisu stoji: "Ko htjedne uraditi dobro djelo, ali ga ne uradi - Allah će mu to kod Sebe upisati kao dobro djelo; a ako htjedne uraditi neko dobro djelo, pa ga i uradi - Allah će to djelo kod Sebe upisati kao deset, do sedam stotina, dobrih djela, pa i mnogo puta više. Ko htjedne uraditi neko loše djelo, pa ga i uradi - Allah će ga kod Sebe upisati kao jedno loše djelo."

Muslimani su složni da postoji polaganje računa, a mudrost toga se ogleda u sljedećem: Allah Uzvišeni je objavljivao Knjige, slao Poslanike, ljudima naredio da prihvate i da rade po onome što je Poslanicima objavljivano, te naredio da se bori protiv onih koji to odbiju. Dakle, da nema polaganja računa i nagrađivanja, odnosno kažnjavanja shodno djelima, onda ništa od ovoga ne bi imalo smisla, a Allah Uzvišeni je čist od toga. On je na to ukazao kazavši u Svojoj plemenitoj knjizi: {الْمُرْسَلِينَ فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِمْ بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ} [الأعراف: 6-7]. "I sigurno ćemo pitati one kojima smo poslanike slali, a pitaćemo, doista, i poslanike, i izložit ćemo im, pouzdano, sve što o njima znamo, jer Mi nismo odsutni bili." [El-E'araf: 6-7].

Treće: Vjerovanje u postojanje Dženneta i Džehennema koji će biti ljudima vječno boravište.

Džennet je kuća uživanja koju je Allah pripremio za bogobožne vjernike, one koji vjeruju u sve što im je propisano, pokoravaju se iskreno Allahu i slijede Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Mnogo je blagodati u Džennetu, u njemu ima ono što oko nije vidjelo, uho nije čulo i što ljudski razum ne može ni zamisliti. Uzvišeni Allah je rekao: {إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عِدْنُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا} "A oni koji vjeruju i čine dobra djela - oni su, zbilja, najbolja stvorenja, njih nagrada u Gospodara njihova čeka; edenski vrtovi kroz koje rijeke teku, u kojima će vječno i zauvijek boraviti; Allah će biti njima zadovoljan, a i oni će biti Njime zadovoljni. To će biti za onoga koji se bude bojao Gospodara svoga." [El-Bejjine: 7-8]. وقال تعالى: {فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مِمَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قَرَّةٍ أَعْيَنَ}. "I niko ne zna kakve ih skrivene radosti čekaju, kao nagrada za ono što su činili." [Es-Sedžde: 17].

Džehennem je kuća kazne koju je Allah pripremio za nevjernike i nepravde, one koji su odbijali pokornost Allahu i Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem. U njoj se nalaze mnoge vrste kazne kakve čovjek ne može ni zamisliti. 131: {أَلْ عَمْرَانَ: 131} "Allah Uzvišeni kaže: "Čuvajte se vatre za nevjernike pripremljene." [Alu Imran: 131]. وقال تعالى: {وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا}. "Mi smo nevjernicima pripremili vatru čiji će ih dim sa svih strana obuhvatiti; ako zamole pomoć, pomoći će im se tekućinom poput rastopljene kovine koja će lića ispeći. Užasna li pića i grozna li boravišta!" [El-Kehf: 29]. وقال تعالى: {إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا يَوْمَ تَقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ}. "Allah je nevjernike prokleo i za njih oganj razbuktali pripremio, u njemu će vječno i zauvijek boraviti, ni zaštitnika ni pomagača neće naći. Na Dan kad se njihova lića u vatri budu prevrtala, govoriće: 'Kamo sreće da smo se Allahu pokoravali i da smo Poslanika slušali!'" [El-Ahzab: 64-66].

Plodovi vjerovanja u Sudnji dan

Prvi: Želja za što većom pokornošću Allahu, s namjerom da se stekne Njegova nagrada.

Drugi: Strah od činjenja grijeha, jer nas oni vode Allahovoj kazni.

Treći: Vjervanjem u Sudnji dan, vjernik zna da, ukoliko ga na ovome svijetu maše neka dobra, to će mu biti nadoknađeno u Džennetu.

Nevjernici negiraju proživljenje nakon smrti, smatrajući to nemogućim.

Ovakav zaključak je ništavan, a na njegovu neispravnost ukazuju šerijatski tekstovi, osjetilni dokazi i razum.

Šerijatski dokazi: Allah Uzvišeni kaže: "Nevjernici tvrde da neće biti oživljeni. Reci: 'Hoćete, Gospodara mi moga, sigurno ćete biti oživljeni, pa o onome šta ste radili, doista, biti obaviješteni! - a to je Allahu lahko.'" [Et-Tegabun: 7]. Sve nebeske Knjige govore o tome potvrđujući tu činjenicu.

Osjetilni dokazi: Ljudi su još na ovome svijetu bili svjedoci oživljavanja mrtvih ljudi. U suri El-Bekari se navodi pet primjera:

Prvi primjer o Musaovom narodu kada su uglas rekli: "O Musa, mi ti nećemo vjerovati dok Allaha ne vidimo!" [El-Bekare: 55]. Zatim ih je Allah, poslije smrti, oživio. O tome je Uzvišeni, obraćajući se Israelcima, kazao: {وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَى لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى نَرَى اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذْنَاكُم مِّنَ الصَّاعِقَةِ وَأَنَّكُمْ تُنظَرُونَ ثُمَّ بَعَثْنَاكُم مِّنْ بَعْدِ مُوتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ} [البقرة: 55-56]. "I kada ste uglas rekli: 'O Musa, mi ti nećemo vjerovati dok Allaha ne vidimo!' - munja vas je ošinula, vidjeli ste. Zatim smo vas, poslije smrti vaše, oživili da biste zahvalni bili." [El-Bekare: 55-56].

Drugi primjer se tiče naređenja da se zakolje krava, kako bi se saznalo ime ubice. O tome je Uzvišeni kazao: {وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ فَفَلْنَا اضْرِبُوهُ بَبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَى وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ} [البقرة: 72-73]. "I kada ste jednog čovjeka ubili, pa se oko njega prepirati počeli - Allah je dao da iziđe na vidjelo ono što ste bili sakrili - Mi smo rekli: 'Udarite ga jednim njezinim dijelom!' - i eto tako Allah vraća mrtve u život i pruža vam dokaze Svoje da biste shvatili." [El-Bekare: 72-73].

Treći primjer se tiče ljudi koji su otišli iz svoga mjesta, bježeći od smrti: {أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَهُمْ أَلُوفٌ} [البقرة: 243]. "Zar nisi čuo o onima koji su iz straha od smrti iz zemlje svoje pobjegli - a bijaše ih na hiljade. Allah im je rekao: 'Pomrite!' - a poslije ih je oživio. Allah je, zaista, dobar prema ljudima, ali većina ljudi ne zahvaljuje." [El-Bekare: 243].

Četvrti primjer se tiče čovjeka koji je prošao pored mjesta čiji su stanovnici umrli, pa je smatrao nemogućim da ih Allah oživi: {أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ} [البقرة: 259]. "Ili za onoga koji je prolazeći pored jednog od temelja porušenog grada, povikao: 'Kako će Allah oživjeti ove što su pomrli?' I Allah učini te on umre i tako ostade stotinu godina, a onda ga oživi i zapita: 'Koliko si ostao?' - 'Dan ili dio dana' - odgovori. 'Ne' - reče On - 'ostao si stotinu godina. Pogledaj jelo svoje i piće svoje - nije se pokvarilo; a pogledaj i magarca svoga - da te učinim dokazom ljudima - a pogledaj i kosti - vidi kako ih sastavljamo, a onda ih mesom oblažemo.' I kad njemu bi jasno, on povika: 'Ja znam da Allah sve može!'" [El-Bekare: 259].

Peti primjer tiče se Ibrahima alejhi selam koji je želio da vidi kako Allah oživljava mrtve, pa mu je Allah naredio da ubije četiri ptice i da njihove dijelove tijela stavi na različita mjesta na okolnim brdima, a zatim da ih pozove, nakon čega će njihovi dijelovi tijela biti spojeni jedni s drugima i doletjeće mu, kao što je spomenuto u ajetu: {وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ قَالَ بَلَىٰ وَلَكِنْ لَتَطْمِئِنَّ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ} [البقرة: 260]. "A kada Ibrahim reče: 'Gospodaru moj, pokaži mi kako oživljuješ umrle?', On reče: 'Zar ne vjeruješ?!' 'Dakako, vjerujem', odgovori on, 'ali da mi se srce smiri!' Zatim mu reče: 'Pa, onda, uzmi četiri ptice, isijeci ih, pa po jedan dio njihov stavi na svaki brežuljak. Zatim ih pozovi, doći će ti žureći! Znaj da je Allah, zaista, silan i mudar.'" [El-Bekare: 260].

Ovo su primjeri osjetilnih dokaza koji ukazuju da je Allah u stanju da oživi mrtve, a već prije smo spomenuli slučaj Isaa, alejhis selam, koji je, Allahovom voljom, oživljavao mrtve i izvodio ih iz kabura.

Razumski dokazi ukazuju na mogućnost proživljenja na dva načina:

Prvi: Onaj ko je stvorio nebesa, Zemlju i ono što je na njima ni iz čega, može da to stvaranje ponovi. Uzvišeni je rekao: {الرُّومُ: 27} {وَهُوَ الَّذِي بِنْدَائِ الْخَلْقِ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ} [الرُّومُ: 27]. "On je taj koji iz ničega stvara i On će to ponovo učiniti, to je Njemu lahko." [Er-Rum: 27]. "Onako kako smo vas prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo vas ponovo iz ničega stvoriti, - to je obećanje naše, Mi smo doista kadri to učiniti." [El-Enbija': 104]. Kao odgovor onima koji su tvrdili da je nemoguće oživjeti truhle kosti, Allah je rekao Svome Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellam: {قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي} [يس: 79]. "Reci: 'Oživiće ih Onaj koji ih je prvi put stvorio; On dobro zna sve što je stvorio.'" [Ja-Sin: 79].

Drugi: Vidimo zemlju koja je zamrla, pa kada Allah dadne kišu, ona oživi, ustrepće i uzbuja, te iz nje iznikne svakovrsno bilje prekrasno. Onaj ko je u mogućnosti da zemlji vrati život, u mogućnosti je i da

mrtve oživi. Uzvišeni je rekao: {وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْتَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُحْيِي الْمَوْتَى إِنَّهُ} [Fussilet: 39] "Jedno od znamenja Njegovih je i to što ti vidiš suhu zemlju, a kad na nju spustimo kišu, ona se pokrene i uzbuja. Onaj ko njoj daje život oživiće, sigurno, i umrle, jer On može sve." [Fussilet: 39] {وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَخْيَبْنَا بِهِ بُدَّةَ} [الأنعام: 11-9] "Mi s neba spuštamo vodu kao blagoslov, i činimo da, uz pomoć njenu, niču vrtovi i žito koje se žanje i visoke palme u kojih su zameci nagomilani jedni iznad drugih, kao hranu robovima, i Mi njome oživljavamo mrtav predjel; takvo će biti i oživljenje." [Kaf: 9-11].

U vjerovanje u Sudnji dan ulaze i događaji poslije smrti:

a) Kabursko iskušenje: Meleci će upitati čovjeka o njegovom Gospodaru, vjeri i Poslaniku. Allah će u tom trenutku onoga koji je u Njega vjerovao pomoći i učiniti postojanim, pa će kazati: "Moj Gospodar je Allah, vjera mi je islam, a poslanik mi je Muhammed", ويقول المنافق أو: هاه، هاه، لا أدري، ويقول المنافق أو: هاه، هاه، لا أدري، ويقول المنافق أو: هاه، هاه، لا أدري سمعت الناس يقولون شيئا فقلته لئله da to govore, pa sam i ja govorio."

b) kaburska patnja i uživanje: Kabursku patnju će imati nepravedni, licemjeri i nevjernici. Allah Uzvišeni kaže: {وَلَوْ تَرَى إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ أَخْرَجُوا أَنفُسَكُمْ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ:} [الأنعام: 93] "A da ti je vidjeti nevjernike u smrtnim mukama, kada meleki budu ispružili ruke svoje prema njima: Spasite se ako možete! Od sada ćete neizdržljivom kaznom biti kažnjeni zato što ste o Allahu ono što nije istina iznosili i što ste se prema dokazima Njegovim oholo ponašali." [El-En'am: 93].

Govoreći o faraonu i njegovoj porodici, Uzvišeni je rekao: "Oni će se ujutro i navečer u vatri pržiti, a kada nastupi Čas: Uvedite faraonove ljude u patnju najtežu!" [El-Mu'min: 46].

U Muslimovom Sahihu nalazi se hadis kojeg prenosi Zejd bin Sabit, u kojem Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kaže: „Da nećete nastaniti kaburove, ja bih zamolio Allaha da čujete dio kaburske patnje koju ja čujem.“ Zatim se okrenuo licem i kazao: "Molite Allaha da vas sačuva patnje u Vatri." Ashabi su kazali: "Molimo Allaha da nas sačuva patnje u Vatri." On reče: "Molite Allaha da vas sačuva patnje u kaburu." "Molimo Allaha da nas sačuva patnje u kaburu", rekli su. On reče: "Molite Allaha da vas sačuva svih vrsta iskušenja vidljivih i nevidljivih." Oni kazaše: "Molimo Allaha da nas sačuva vidljivih i nevidljivih iskušenja." On reče: "Molite Allaha da vas sačuva iskušenja koje će donijeti Dedždžal." Oni rekoše: "Molimo Allaha da nas sačuva iskušenja koje će donijeti Dedždžal."

Kaburska uživanja će imati vjernici. Allah kaže: "Onima koji govore: 'Gospodar naš je Allah' - pa poslije ostanu pri tome - dolaze meleki: 'Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu koji vam je obećan.'" [Fussilet: 30].

"A zašto vi kad duša do guše dopre, i kad vi budete tada gledali, a Mi smo mu bliži od vas, ali vi ne vidite, zašto je onda kad niste u tuđoj vlasti ne povratite, ako istinu govorite? I ako bude jedan od onih koji su Allahu bliski - udobnost i opskrba lijepa i džennetske blagodati njemu." [El-Vaki'a: 83-89].

El-Bera bin Azib prenosi hadis koji govori o vjerniku koji će odgovoriti na pitanja meleka: "Zatim će doći glas s nebesa: 'Istinu je rekao Moj rob pa mu pripremite posteljину iz Dženneta, obucite ga džennetskom odjećom i otvorite mu prolaz ka Džennetu.' Do njega će dopirati džennetski lijep i ugodan miris, a kabur će mu se proširiti koliko njegov pogled dopire." (Ovaj hadis su zabilježili Ahmed i Ebu Davud.)

Određene zabludjele skupine negiraju postojanje kaburskog uživanja i patnje, govoreći da, ukoliko otkrijemo umrlu osobu, nećemo vidjeti nikakvo kažnjavanje niti uživanje, niti ćemo vidjeti da se kabur proširio ili suzio.

Ovo je neispravan stav, na šta ukazuju šerijatski, osjetilni i razumski dokazi:

Već smo spomenuli šerijatske tekstove koji ukazuju na postojanje kaburske patnje i uživanja.

Prenosi Buhari u svome Sahihu od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma: "Kada je izašao na jednu medinsku gradinu, Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je čuo glas dvojice ljudi kako se muče u svojim kaburima." U nastavku hadisa se navodi da se jedan od njih nije čuvao mokračće, a drugi je prenosio tuđe riječi kako bi ljude zavadio.

Osjetilni dokazi: Ponekad osoba koja spava u snovima vidi da je na prekrasnom, velikom mjestu gdje uživa ili da se nalazi na nekom uskom prostoru gdje se pati, pa se i probudi uslijed onoga što je u snu vidjela. Uprkos svemu tome, ona se ipak nalazi na svome krevetu. San je srodnik smrti i zato ga je Allah nazvao smrću (ar. vefat), te je uslijed toga kazao: {اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا:} [الزمر: 42] "Allah uzima duše u času njihove smrti, a i onih koji spavaju, pa zadržava one kojima je odredio da umru, a ostavlja one druge do roka određenog." [Ez-Zumer: 42].

Razumski dokazi: Nekada osoba koja spava u snovima vidi nešto što je zaista takvo u stvarnosti, vidi Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, u njegovom pravom liku, ali i pored toga što to vidi, on se nalazi u

svojoj sobi, na svome kevetu. Ako za tako nešto postoji mogućnost na ovome svijetu, zašto onda nije moguće da bude prisutno na onome?

Što se tiče tvrdnje da ukoliko otkrijemo umrlu osobu, nećemo vidjeti nikakvo kažnjavanje niti uživanje, na to se može odgovoriti sa više aspekata:

Prvi: Nije dozvoljeno da se šerijatu suprotstavlja sa ovakvim zaključcima, jer da onaj ko se njima služi stvarno razmisli, shvatio bi da su ništavni. U jednom stihu se kaže:

Koliko ima onih koji negiraju ispravan govor

zbog pogrešnog razumijevanja?!

Drugi: Kaburski život spada u nevidljivi svijet kojeg osjetilni dokazi ne mogu pojasniti, jer da je to moguće onda vjerovanje u nevidljivi svijet ne bi imalo smisla.

Treći: Kabursku patnju ili uživanje osjeća samo umrla osoba. Slično tome, onaj koji sanja nešto, osjeća da sanja, a oni koji su pored njega ne primijete ništa od onoga što on vidi i osjeća. Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, je dolazila objava dok je bio među ashabima, ali oni to nisu čuli. Nekada bi mu dolazio melek u liku čovjeka koji bi sa njim razgovarao, a ashabi ne bi ni to čuli, niti vidjeli.

Četvrti: Stvorenja su ograničena u shvatanju i viđenju određenih stvari i pojava. Niko nije u mogućnosti da vidi sve što postoji. Svih sedam nebesa i Zemlja, te ono što je na njima veličaju Allaha, a to veličanje čuje samo Allah i oni kojima On dozvoli da to čuju. I pored toga, takvo nešto je od nas skriveno, a Allah Uzvišeni veli: {الإسراء: 44} "Njega veličaju sedam nebesa, i Zemlja, i oni na njima; i ne postoji ništa što Ga ne veliča, hvaleći Ga; ali vi ne razumijete veličanje njihovo – On je doista blag i mnogo prašta." [El-Isra: 44]. Osim toga, ni šejtane ni džine ne vidimo, iako se oni kreću po Zemlji. Oni su dolazili Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, i slušali su Kur'an, a zatim su odlazili svome narodu da ih opominju. Uprkos svemu tome, mi ih ipak ne vidimo. O tome Uzvišeni Allah kaže: {البقرة: 27} "O sinovi Ademovi, neka vas nikako ne zavede šejtan kao što je roditelje vaše iz Dženneta izveo, skinuvši s njih odjeću njihovu da bi im stidna mjesta njihova pokazao! On vas vidi, on i vojske njegove, odakle vi njih ne vidite. Mi smo učinili šejtane zaštitnicima onih koji ne vjeruju." [El-E'araf: 27]. Ako stvorenja nisu u stanju da vide i dokuče sve što postoji, onda nije dozvoljeno ni da negiraju nevidljivi svijet kojeg nisu u stanju da vide.

Vjerovanje u kader (Allahovu odredbu)

Kader označava da je Uzvišeni Allah odredio sve što se dešava i to je zasnovano na Njegovom znanju i mudrosti.

Vjerovanje u kader obuhvata četiri stvari:

Prva: Vjerovanje da Uzvišeni Allah zna sve pojedinačno i općenito, bez obzira da li se radilo o onome što On čini ili što čine Njegovi robovi.

Druga: Vjerovanje da je sve to zapisano u Ploči pomno čuvanoj. O ove dvije stvari, Uzvišeni je kazao: {الحج: 70} "تَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ" [El-Hadždž: 70]. "Zar ne znaš da je Allahu poznato sve što je na nebu i na Zemlji? To je sve u Knjizi; to je, uistinu, Allahu lahko!" [El-Hadždž: 70].

U Muslimovom Sahihu navodi se hadis od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, u kojem Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kaže: „Allah je zapisao sve što će se dešavati, pedeset hiljada godina prije nego što je stvorio nebesa i Zemlju.“

Treća: Vjerovanje da svi događaji i pojave bivaju shodno Allahovoj volji i htijenju, bez obzira da li se radilo o onome što On čini ili što čine Njegova stvorenja. Govoreći o onome što On čini, Uzvišeni je kazao: {القصص: 68} "وَرَبُّكَ: وَقَالَ: {وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ} [El-Kasas: 68] "Gospodar tvoj stvara šta hoće, i On odabira." [El-Kasas: 68] وقال: {هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ} [آل عمران: 6] وقال: {إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُؤْتِي} [النساء: 90] "Allah čini što On hoće." [Alu Imran: 40] وقال: {إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُؤْتِي} [النساء: 90] "A da Allah hoće, okrenuo bi ih protiv vas i oni bi se, uistinu, protiv vas borili." [En-Nisa: 90]. 112. {وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذُرُّهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ} [الأنعام: 112] "A da je Gospodar tvoj htio, oni to ne bi učinili; zato ti ostavi njih, i ono što izmišljaju." [El-En'am: 112].

Četvrti: Vjerovanje da su sva Allahova stvorenja i sve što rade, sve njihove osobine i pokreti - da je sve On stvorio. Uzvišeni je kazao: {الزمر: 62} "اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ" [El-Zumer: 62]. "Allah je Stvoritelj svega i On upravlja svim." [Ez-Zumer: 62]. 2. {الفرقان: 2} "كُلُّ شَيْءٍ قَدَرُهُ نَقْدِيرًا" [El-Furkan: 2]. "Koji je sve stvorio i kako treba uredio!" [El-Furkan: 2]. Prenoseći riječi Ibrahima, alehisselam, koje je uputio svome narodu, Uzvišeni kaže: {الصافات: 96} "وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ" [El-Saffat: 96]. "Allah stvara i vas i ono što radite." [Es-Saffat: 96].

Vjerovanje u kader, onako kako smo pojasnili, nije u koliziji sa htijenjem i mogućnošću čovjeka da postupi shodno svome slobodnom izboru budući da šerijat i stvarne činjenice dokazuju da je to dvoje moguće.

Šerijatski dokazi: Govoreći o htijenju, Uzvišeni Allah kaže: {النَّبَأُ: 39} "Pa ko hoće, Gospodaru svome će, kao utočištu, poći." [En-Neba': 39].223: {البقرة: 223} "I vi njivama vašim prilazite kako hoćete." [El-Bekare: 223].16: {التغابن: 16} Govoreći o snazi i mogućnosti, Allah Uzvišeni kaže: "Zato se Allaha bojte koliko god možete, i slušajte i pokoravajte se." [Et-Tegabun: 16].286: {البقرة: 286} "Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu korist je dobro koje učini, a na njegovu štetu zlo koje uradi." [El-Bekare: 286].

Što se tiče stvarnosti u kojoj čovjek živi, jasno je svima da čovjek ima snagu i moć, te mogućnost da nešto uradi ili ne, ali ta njegova mogućnost zavisi od Allahovog htijenja. Allah Uzvišeni kaže: {لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ} [التكوير: 29-28] "Onome od vas koji hoće da je na Pravome putu, a vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće!" [Et-Tekvir: 28-29]. Cijeli svemir je u Allahovom vlasništvu i ništa se ne dešava bez Njegove volje.

Vjerovanje u odredbu na način kako smo to opisali ne daje čovjeku za pravo da ostavlja obaveze i da čini ono što je zabranjeno, jer pravdati to odredbom neispravno je iz više razloga:

Prvi: Allah Uzvišeni kaže: "Mnogobošci će govoriti: 'Da je Allah htio, mi ne bismo druge Njemu ravnim smatrali, a ni preci naši, niti bismo išta zabranjenim učinili.' Tako isto su oni prije njih poricali, sve dok Našu kaznu nisu iskusili. Reci: 'Imate li kakav dokaz da nam ga iznesete? Vi se samo za pretpostavkama povodite i vi samo neistinu govorite.'" [El-En'am: 148]. Dakle, da je odredba bila opravdanje, Allah Uzvišeni ih ne bi kaznio.

Drugi: Allah Uzvišeni kaže: "O poslanicima koji su radosne vijesti i opomene donosili, da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali. - A Allah je silan i mudar." [En-Nisa: 165]. Odredba, dakle, nije opravdanje, jer da jeste, onda ne bi negirali poslanike, imajući u vidu da se i to što su oni odbijali istinu, desilo Allahovom odredbom.

Treći: Bilježi Buharija, ovo je njegova verzija hadisa, te i Muslim od Alije, radijallahu 'anhu, da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kazao: „Svakome je od vas već određeno mjesto u Džennetu i mjesto u Vatri. 'Allahov Poslaniče', upitali su, 'zar se nećemo na to osloniti?' Odgovorio je: 'Radite, a svakome je olakšano (ono što mu je određeno)! a zatim proučio: 'Onome koji udjeljuje i grijeha se kloni...'" [El-Lejl: 5]. U Muslimovoj verziji stoji: „Svakome je olakšano ono zbog čega je stvoren.“ Dakle, Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, naredio je da se čine dobra djela, te da se ne oslanja na odredbu.

Četvrti: Allah Uzvišeni je naredio čovjeku određena djela, a neka zabranio, i nije ga opteretio preko njegovih mogućnosti. Allah Uzvišeni kaže: {فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا} [التغابن: 16] "Zato se Allaha bojte koliko god možete." [Et-Tegabun: 16].286: {البقرة: 286} "Allah nikoga ne tereti preko njegovih mogućnosti." [El-Bekare: 286]. Da je čovjek prisiljen (odredbom) da radi i djeluje, onda bi bio opterećen nečim što nije u mogućnosti. Zato, ukoliko učini određeni grijeh iz neznanja, zaborava ili prisile, neće biti grešan jer ima opravdanje.

Peti: Allahova odredba je skrivena tajna koju ne poznajemo dok se ne desi, a čovjekova želja da uradi neko djelo javlja se prije nego što ga uradi. Usljed toga, neosnovano je pravdati se odredbom, jer ne može biti čovjeku opravdanje nešto što nije znao.

Šesti: Ponekad vidimo čovjeka kako se trudi u činjenju onoga što mu odgovara po pitanju ovoga svijeta sve dok to ne ostvari, te pri tome ne poteže za onim što mu ne odgovara, a ništa od toga ne pravda kaderom. Ako imamo to u vidu, zašto se onda pravda kaderom kada je posrijedi vjera, pa ostavlja ono što mu je korisno, a prihvata se onoga što mu šteti?

Navest ćemo primjer koji ovo pojašnjava:

Šta će izabrati čovjek pred kojim se nađu dva puta: prvi koji ga vodi mjestu koje je nemirno, gdje je kaos i ubijanje; ili drugi koji ga vodi mjestu koje je mirno i pogodno za život?

Izabraće drugi put, jer je nemoguće da razumna osoba izabere put koji ga vodi u probleme, a zatim da taj odabir pravda odredbom. Dakle, postavlja se pitanje, zašto onda kada je u pitanju Onaj svijet bira put koji ga vodi u Vatru, a zatim to pravda odredbom?

Drugi primjer: Kada se bolesniku ponudi određeni lijek koji će mu koristiti, on će ga uzeti, pa makar mu i ne bio ugodan, ili kada mu se zabrani hrana koju voli, kako bi se izliječio, on će ju ostaviti, samo da mu bude bolje. Dakle, neće se desiti da ostavi lijek i da jede hranu koja mu šteti, a da to kasnije pravda odredbom. U skladu s tim, zašto onda čovjek ostavlja ono što mu je vjerom naređeno i to pravda odredbom?

Sedmi: Ukoliko osobi, koja svoju nepokornost pravda odredbom, neko ukrade imetak ili je napadne, a zatim kaže: "Nemoj me kritikovati jer to je Allahova odredba", ona takvo opravdanje neće prihvatiti. Dakle, neće prihvatiti pravdanje odredbom od strane onoga koji ga napadne ili onoga koji se pravda odredbom pri kršenju Allahovog zakona.

Navodi se slučaj da je Omeru dovedena osoba koja je ukrala nešto, pa je kazala: „Polahko, vođo pravovjernih, to se desilo Allahovom odredbom.“ „I odsjecanje tvoje ruke desiće se Allahovom odredbom“, uzvratiti mu Omer.

Plodovi vjerovanja u Allahovu odredbu

Prvi: Oslanjanje na Allaha prilikom činjenja onoga što je čovjeku potrebno, jer sve zavisi od Njegove odredbe.

Drugi: Čovjeku ne treba da se pojavi samoljublje ukoliko postigne svoj cilj, jer to je Allahova odredba koju je On odredio. Smatrati da je to čovjekova zasluga, time se zanemaruje zahvalnost Allahu.

Treći: Smirenost i spokoj kada je u pitanju Allahova odredba. U ovakvom stanju čovjek ne tuguje ako ne ostvari nešto što mu je drago ili ga pogodi nešto što ne voli, jer zna da je to Allahova odredba koja se morala desiti. Allah Uzvišeni kaže: {ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ: مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ: الْحَدِيد: 22-23} "Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi - to je Allahu, uistinu, lahko - da ne biste tugovali za onim što vam je promaklo, a i da se ne biste previše radovali onome što vam On daje. Allah ne voli nikakve razmetljivce, hvalisavce." [El-Hadid: 22-23]. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je kazao: „Čudno li je stanje vjernika, on je uvijek u dobru i u takvom stanju može biti samo vjernik. Ako ga zadesi dobro, on se zahvali i bude mu dobro, a ako ga zadesi zlo, on se strpi i opet mu bude dobro.“

Dvije su grupacije koje su skrenule kada je u pitanju Allahova odredba:

Prva: Džebrijje Oni kažu da je čovjek prisiljen da čini ono što čini i da nema ličnog izbora.

Druga: Kaderijje Oni smatraju da čovjek ima apsolutno pravo izbora, te da Allahova volja i odredba nimalo ne utječu na njegov izbor.

Odgovor skupini Džebrija:

Allah Uzvišeni je potvrdio da čovjek posjeduje želju i htijenje, te da je on taj koji čini određeno djelo. U tom kontekstu, Gospodar je kazao: {إِلْ عَمْرَان: 152} "Jedni od vas su željeli ovaj svijet, a drugi onaj svijet." [Alu Imran: 152] {وَقَالَ تَعَالَى: {رُوقِلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفِرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ.} "I reci: 'Istina dolazi od Gospodara vašeg, pa ko hoće - neka vjeruje, a ko hoće - neka ne vjeruje!' Mi smo nevjernicima pripremili vatru čiji će ih dim sa svih strana obuhvatiti." [El-Kehf: 29]. 46: {فَصَلَّتْ: {مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ} "Ko čini dobro, u svoju korist čini, a ko radi zlo, na svoju štetu radi. - A Gospodar tvoj nije nepravedan prema robovima Svojim." [Fussilet: 46].

Pored toga, u stvarnosti vidimo da čovjek pravi razliku između svojih postupaka koje svojevoljno radi i onih na koje ne može utjecati. Na prvu vrstu postupaka niko ga nije natjerao i čini ih svojom voljom, dok na drugu ne može utjecati i ne čini ih svojevoljno.

Odgovor skupini Kaderijja kroz prizmu šerijatskih i razumskih dokaza:

Šerijatski dokazi: Allah je sve što postoji stvorio i sve se dešava Njegovom voljom. U Svojoj knjizi pojasnio je da se postupci robova dešavaju Allahovom voljom. Uzvišeni je kazao: {لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَنَّا الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مَنْ بَعْدَ مَا: {جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنْ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَنَّا اللَّهُ مَا أَفْتَنَّا اللَّهُ مَا أَفْتَنَّا اللَّهُ مَا يُرِيدُ: 253} "Da je Allah htio, ne bi se međusobno oni poslije njih ubijali, kad su im jasni dokazi već došli, ali oni su se razili; neki od njih su vjerovali, a neki su poricali. A da je Allah htio, oni se ne bi međusobno ubijali, ali Allah radi ono što On želi." [El-Bekare: 253]. {وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَاهَا وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ.} [El-Bekare: 253]. "A kad bismo htjeli, svakog čovjeka bismo na Pravi put uputili, ali Ja sam već istinu rekao: 'Napuniću, zaista, Džehennem džinima i ljudima zajedno!'" [Es-Sedžde: 13].

Razumski dokaz: Sve što postoji u Allahovom je vlasništvu, a i čovjek tome pripada. Usljed toga, on nije u stanju da čini ono što želi, ukoliko to Allah ne želi.

*

Ciljevi islamskog vjerovanja

Cilj je nešto čemu se teži i što se želi ostvariti.

Što se tiče ciljeva islamskog vjerovanja, oni su, između ostalog, sljedeći:

Prvi: Iskreno obožavanje samo Allaha Uzvišenog, jer On je Stvortelj koji nema sudruga.

Drugi: Oslobođanje razuma od svih vidova zbunjenosti koji ga zahvataju kada srce nije čvrsto u vjeri. Ukoliko srce nije napunjeno ispravnim vjerovanjem, onda će ono biti podložno želji za materijalizmom ili će biti zaokupirano raznim vidovima zabluda i pogrešnih ubjeđenja.

Treći: Duševna i ideološka smirenost koja ne dozvoljava bilo kakvu pometnju u vjerovanju, jer u tom stanju čovjek se veže za svoga Tvorca, zadovoljan je svime što On odredi, bilo da je vezano za kosmička dešavanja ili šerijatske propise.

Četvrti: Ispravnost nijjeta i postupaka prilikom obožavanja Allaha, kao i prilikom ophođenja sa stvorenjima. Temelj vjerovanja u poslanike je slijeđenje njihovog puta koji je čist i ispravan kada su posrijedi namjere, a i postupci.

Peti: Ozbiljnost i odlučnost u svakodnevnom životu, u smislu da se treba iskoristiti svaka prilika za činjenje dobrog djela, kako bi se zaradilo što više sevapa i kako bi se čovjek udaljio od nevaljalih djela, ne bi li se spasio kazne. Jedan od temelja vjerovanja jeste i vjerovanje u proživljenje i polaganje računa.

Allah Uzvišeni kaže: "Svima će pripasti nagrada ili kazna, prema onome kako su postupali, jer je Gospodar tvoj bdio nad onim što su radili." [El-En'am: 132]. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je podstakao ljude na ostvarenje ovog cilja tako što je kazao: „Jak vjernik je bolji i Allahu draži od slabog vjernika, a u obojici je dobro. Teži onome što će ti koristiti i traži Allahovu pomoć u tome, a nemoj očajavati. Ako te nešto zadesi, nemoj reći: 'Da sam uradio tako i tako, bilo bi tako i tako', nego reci: 'To je Allahova odredba i On čini što hoće', jer 'da sam' šejtanu otvara mogućnost djelovanja." Bilježi ga Muslim.

Šesti: Izgradnja jake zajednice koja će se truditi u širenju vjere i koja neće biti ravnodušna na probleme koji ju zadese. Allah Uzvišeni je rekao: {إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ} [الحجرات: 15]. "Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegova vjeruju, i poslije više ne sumnjaju, i bore se na Allahovom putu imecima svojim i životima svojim. Oni su iskreni!" [El-Hudžurat: 15].

Sedmi: Ostvarenje sreće na ovome i na budućem svijetu putem pojedinačnog i društvenog napretka, te postizanje nagrade kod Allaha Uzvišenog. O tome je Uzvišeni rekao: {مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ} [النحل: 97]. "Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili." (En-Nahl: 97).

Ovo su samo neki od ciljeva islamskog vjerovanja, a mi molimo Allaha da nam pomogne u njihovom ostvarivanju.

Neka su Allahov salavat (počast i spomen u uzvišenom društvu) i selam (spas, mir i sigurnost) na našeg vjerovjesnika Muhammeda, njegovu porodicu i sve ashabe.

Autor:

Muhammed b. Salih El-Usejmin.

*

Sažeti prikaz islamskog vjerovanja

Uvod

Vjera islam

Ruknovi (temelji) islama

Temelji islamskog vjerovanja

Vjerovanje u Allaha Uzvišenog

Vjerovanje u meleke

Vjerovanje u Knjige

Vjerovanje u poslanike

Vjerovanje u Sudnji dan

Vjerovanje u kader (Allahovu odredbu)

Ciljevi islamskog vjerovanja